

IRINA BOCA Exil în Golul din Oglindă

Ca orice mașinărie (să nu spunem industrie) dramatică, exilul poate fi închipuit drept o sală de teatru, cu rampă de lansare, culise, audiență, actori, sufleuri, scenariști, contabili, regizori, scriitori, și așa mai departe. Ca orice dramă – închipuindu-ne că într-o sală de teatru numită Exil s-ar putea lansa o piesă cu același titlu – industria exilului presupune o muncă îndelungată și covârșitoare, un travaliu Danteesc la care audiența ajunge să se raporteze din plăcere, printr-un surâs sau un suspin în care rezidă – pentru foarte scurt timp – aceeași teatralitate, sau același dramatism al scenei. Exilul, cu alte cuvinte, este transferabil, contractabil și imitabil, printr-o plăcere ce ține de artă, sau printr-un mecanism social ce nu are alt scop decât această transferabilitate superficială și eficientă a performanțelor teatrale. Prin lupa artei (sau a industriei), rolurile și contururile politice, legale, sau civice, par interschimbabile, mascabile, de jucabile; imitându-se și transferându-se unele pe altele, astfel încât să producă un frison, un semn de întrebare, sau cel puțin o amintire. Mașinăria artistică întreține, deci, plăcerea de a ieși din și de a cădea în banal printr-un transfer laborios al aparențelor. Exilul, dacă ar trebui să-i dăm o definiție, produce neplăcerea de nu fi nici banal, nici cu mult diferit de banalitate. Drama exilului ar fi, deci, drama de a întâlni peste tot urmele banalului și de a le șterge, sau de a le uita, înlocuindu-le cu altceva – cu o scenă, o rațiune, sau o poveste „ieșită din comun”.

Pe scurt, drama exilului se poate reduce la teatralitatea unei zile obișnuite în care scenele, rațiunile și poveștile pe care le întâlnim ies din comun în fel și chip și-n același timp rămân cuibărite în banal, în noi, sau cel puțin în secunda de tranzit dintre nouitatea și vechimea unei întâlniri, a unei realități, sau a unei simple amăgiri. O astfel de dramă este reflectată de și se reflectă în opțiunea fiecărui moment, în obsesia, panica, isteria fiecărei păreri, sau în umorul din ce în ce mai negru al fiecărui regret. Se reflectă, este reflectată – în arhaica oglindă Arhimedică pe care fiecare dubiu, fiecare intuiție, fiecare frison o îndreaptă spre altundeva, spre oriunde, spre orice lucru neplăcut pe care-l spulberă – fie și numai pentru o fracțiune de secundă, sau pentru o eternitate de astfel de fracțiuni de secundă. Arhaica oglindă Arhimedică are, deci, nu numai o dimensiune practică, distructivă, dar și o dimensiune retorică, prin care plăcerea de a reflecta asupra lucrurilor devine echivalentă plăcerii de a le spulbera – virtual, obsesiv, teatral – și de a le scoate din circuitul psihic, moral, sau fizic al „obișnuitei” drame umane. Bineînțeles, putem vorbi de o oglindă cinică, de una umoristică, de una magică, și așa mai departe, și atunci simpla instrumentalitate retorică devine un mecanism, un angrenaj, o imensă mașinărie adjectivală ale cărei funcții politice, discursive, sociale, se propagă și se spulberă unele pe altele la

nivel suprasensibil. Dar n-am ajuns acolo. Suntem încă într-un exil al exilului, între nefericita variantă a desprinderii de banal și cea a banalității acestei desprinderi. Suntem încă în sala de teatru, în care drama exilului se conjugă la toate timpurile și aduce pe scenă toate rolurile, transferându-le – exilându-ne, la modul plăcut, înapoi în sine, sau în pielea noastră.

În Metapolitics, A. Badiou vorbește despre un astfel de spectacol, despre o audiență similară în fața căreia totul se desfășoară ca și cum nu ar exista regizori, scenariști, scriitori, ci numai actori, numai povestea căreia îi dau viață, făcând aluzie, când și când, la ceea ce se petrece în realitate – la dramele regizorale, politice, financiare, artistice, care rămân cumva în umbra spectacolului, animate de performanța și de talentul celor de pe scenă. Ceea ce se transmite prin mașinăria teatrală, la nivelul spectacolului, nu este decât această superficială înrudire a performanței cu talentul de a întreține o dispariție a realității, un habitat în care curgerea liniară a timpului este întreruptă pentru ca intruziunile ei sporadice să producă aceiași efect, aceeași dispariție a liniarității prin care audiența, la rândul ei, se regăsește performând și făcând uz de un talent propriu magiei. A face lucrurile să apară și să dispară, ține, încă, de domeniul magiei. Cu atât mai mult atunci când ceea ce este în joc ține de timp și de spațiu, de dispariția și de reapariția lor, sub coordonate noi, în altă parte.

In descrierea „aparaturilor de captură”, Deleuze și Guattari menționează această recodificare a timpului și spațiului sub coordonatele unui exces ca primă manifestare de natură imperială. Nu vorbim, firește, decât de o simplă întrerupere a liniarității, de o recirculare a excesului acestei întreruperi de-a lungul unei traiectorii adiacente, aceeași traiectorie de altfel, dar, teatral și logic vorbind, o cu totul alta. Orice mașinărie imperială se învârtte, teatral sau nu, în jurul acestui prim pilon de apropiere a timpului și spațiului prin recircularea și recodificarea unui exces. Dar n-am ajuns acolo. Suntem încă în sala de teatru, noi înșine exces recirculând și recodând puterea performativă, pasională a celor de pe scenă. Noi înșine dislocați, îngămădiți pe rânduri, într-o dimensiune atemporală. Exilați, din plăcere, la un loc cu artiștii și cu umbrele cenușii ale ușierilor. Ne captivează somptuozitatea arhitecturii, a costumelor, a piesei în care decorurile și replicile se reflectă firesc în semiintinericul din jur, în sorburile vii ale privirilor și-n vacarmul aplauzelor. Uităm, așadar, de mașinăria retorică, de puterea imperială, de banalitatea întreruptă și resuscitată a realității de dincolo de ușă. Uităm și ne aducem aminte – nefiresc de iute – că exilul nu este numai piesa care se joacă în fața noastră, prin noi, sau numai sala teatrului astfel numit, ci și altceva. Dar ce?

Intr-una din povestirile lui Borges, o țară numită Tlön captivează atenția „povestitorului” care descoperă, printr-o înșiruire neașteptată de evenimente și de speculații mai mult sau mai puțin literare, că Tlön, chiar dacă nu există, sau tocmai pentru că nu există altfel decât ca exces al realității, se dovedește a fi, în final, reală. Dar nu aceasta este partea interesantă a poveștii, ci, mai degrabă, miriadele de ițe metaforice care se împletesc și se separă, forțând cititorul să le urmeze cu atenție, cu dezinteres, cu groază, cu plăcere, cu indiferență, cu pasiune, sau chiar să nu le urmeze deloc, și să ajungă, în fapt, la aceeași concluzie: atenția, dezinteresul, groaza, plăcerea, indiferența, pasiunea, sunt – deja – un exces mai mult sau mai puțin tlönian. În opinia lui Žižek, acest exces ne ajută să nu știm ce facem și să ne facă plăcere să nu știm, să trecem de la a ști din ce în ce mai puțin la a face din ce în ce mai mult, sau invers. Avem de-a face, deci, cu un mecanism de transfer, cu un exil prin care ceea ce știm și ceea ce facem se recirculă drept exces, or plăcerea de a excela – în orice. Dar cum noi suntem, încă, în sala de spectacol, în peștera platoniciană în care umbrele par adevărate în timp ce adevărul mișună pe afară, plănuiind să-și saboteze propria reflecție artistică, nu excelăm decât în mimetism. Exilul re-circulă, așadar, un exces al legăturii dintre adevăr și artă, mimând, chiar și atunci când spune adevărul, arta de a-l ascunde.

În oglinda Arhimedică în care se privește, pândind adevărul, exilantul nu întâlnește decât plăcerea de a-l ascunde, printr-un exces al imaginației sau al cosmeticii, înăuntrul propriei reflecții. În atenția, dezinteresul, groaza, indiferența, furia, plăcerea, cu care fiecare privire răsare și se întoarce în sine, plutind o fracțiune de secundă între cele două morți. Între reflecția morții și moartea reală, pe care orice oglindă Arhimedică le întreține – simultan – la nivel retoric și concret. În mașinăria exilică, ca și în oglinda Arhimedică, lucrurile sunt și nu sunt ceea ce par a fi, lunecând, așa cum ar spune Nancy, dintr-un plan vizibil într-unul din ce în ce mai obscur. Dintr-o sală de teatru, în care ne regăsim plăcerea de a ne exila simultan din adevăr și din artă, într-o replică, un ambient, o oacheadă, prin care să recirculăm, sau cel puțin să prelungim această plăcere. Fiecare reflecție a acestui exil al plăcerilor l-ar recoda și l-ar împinge, cum ar spune Deleuze și Guattari, pe același traseu pe care este deja. În cartea lui Derrida numită *Rogues*, această atmosferă sumbră, aproape oarbă în apropiativitatea și în gravitatea ei, este descrisă ca fiind dependentă de relația dintre super-ego și neonesta, înșelătoarea, imorala, apariție a „proscrisului”. Proscrisul (între)ține roata torturii în funcțiune, scăpând sau cel puțin încercând să-i scape în fiecare moment și formând, în mișcare, cochilia subiectivă a super-ego-ului. În loc de o simplă oglindă, prin care exilantul se afundă sau se regăsește exilat în plin gol, avem de-a face cu o mașinărie – retorică, concretă, teatrală – prin care îl regăsim capturând acest gol și recodându-l în versiuni din ce în ce mai vizibile sau mai obscure. Exil în golul din oglindă, deși un titlu absurd de dramatic, reflectă – fie și numai pentru o fracțiune de secundă – această fugitivă întâlnire dintre exilant și proscrisul lui.

NET Vision System

Software & Design

Aplicatii internet / intranet
Magazine virtuale
Soft imobiliare
Web design

tel: 0721.376.186
web: www.net-vision.ro
mail: office@net-vision.ro

CARTEA ESTE O PASIUNE, IAR PASIUNEA SE ÎMPARTE...

EDITURA SEDCOM LIBRIS este acreditată de Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (C.N.C.S.I.S.). Până în prezent, a publicat peste 650 de titluri, impunându-se prin repertoriul editorial ca o prezență activă prin calitatea și diversitatea lucrărilor editate. Tematica abordată prin programul editorial, structurat pe mai multe colecții – economie, contabilitate, management, marketing, informatică, literatură pentru copii, beletristică, albume de artă etc. – este apreciată pozitiv de un public larg, cărțile noastre fiind prezente în peste patru sute de locații comerciale din întreaga țară. De-a lungul timpului, Editura a pus accentul pe editarea cărților cu tematică universitară, dar și pe realizarea cărților pentru copii. Editarea lucrărilor în condiții grafice și de conținut deosebite, cu profesionalism și competență, reprezintă o preocupare constantă a acestui departament. Vă oferim, de asemenea, și servicii de culegere text, tehnoredactare computerizată, machetare, design, ilustrații carte pentru copii, scanare etc., răspunzând, astfel, oricărei solicitări în domeniu.

PENTRU CĂ NE PASĂ CINE EȘTI, CE FACI, CUM FACI ȘI UNDE VREI SĂ AJUNGI...

Adresa: Șos. Moara de Foc nr. 4, cod 700527, Iași, România
Contact: tel.: Secretariat: +40.232.234.582,
Editura: +40.232.242.877, 0742.76.97.72, Tipografia: +40.232.270.479, fax: +40.232.233.080
E-mail: editurasedcomlibris@yahoo.com, editura@sedcom.ro, tipografia@sedcom.ro, www.sedcom.ro